

Samozrejme môže ísť aj o činy, ktorým rodina nemohla zabrániť. Páchateľmi sú neraz osoby z blízkeho okolia dieťaťa – člen rodiny, sused, tréner, učiteľ, vychovávateľ a pod. Ďalšou zarážajúcou skutočnosťou je, že rodičia, ktorí by sa mali starať o bezpečie svojho dieťa, sa tiež stávajú páchatelmi takto zameraných trestných činov (sexuálne zneužívanie, obchodovanie s ľuďmi a pod.).

Sexuálne zneužívanie spôsobuje dieťaťu celoživotnú traumu, ide o akt násilia. Zneužívané dieťa stráca dôveru v dospelé osoby a sebaúctu, máva psychosomatické ťažkosti. Sexuálne zneužitie a sexuálne zneužívanie predstavujú závažné zásahy do života každej obeť s okamžitými a aj neskoršími následkami. Sexuálne zneužívané dieťa dlho nerozumie tomu, čo sa s ním deje, nechápe, že takéto správanie dospelého je neprípustné. V pozadí sebapoškodzovania, samovražedných pokusov i dokonaných samovrážd, porúch príjmu potravy neraz stojí sexuálne zneužívanie. Čihák (5) poukazuje na závažnú skutočnosť: zvyčajne sa uvádza, že až 50 % obvinení je falošných, ale v skutočnosti je falošných len 5–10 %, v ostatných prípadoch došlo k nesprávnemu odvolaniu obvinenia.

Tieto alarmujúce údaje potvrdzujú aj štatistické výkazy Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR (6). Pracovníci každoročne riešia desiatky prípadov dôvodného podozrenia zo sexuálneho zneužívania či zneužívania na komerčné účely (ide najmä o prostitúciu a pornografiu). Aj keď výskyt narastá s vekom obeť, vyskytujú sa ziaľ aj prípady vo veku obeť do 6 rokov. Pri zneužívaní na komerčné účely sú počty riešených prípadov nižšie, ojedinele sa vyskytujú aj vo vekovej kategórii do 6 rokov.

Musíme tiež upozorniť, že deti a mládež sa stávajú tak **obeťou mravnostnej trestnej činnosti**, pri ktorej výrazne dominuje sexuálne zneužívanie, ďalej sa vyskytujú prípady znásilnenia, sexuálneho násilia i obchodovanie s ľuďmi, ako aj **páchateľmi mravnostných trestných činov**. Na základe štatistických údajov (7) možno konštatovať, že aj maloleté osoby (čiže do 14 rokov), ako aj osoby mladistvé páchajú mravnostnú trestnú činnosť: napr. v roku 2020 v SR evidujeme 56 maloletých a 274 mladistvých, v roku 2021 až 67 maloletých a 271 mladistvých, v roku 2022 to bolo 66 maloletých a až 283 mladistvých

osôb. Treba spomenúť aj skutočnosť, že často sú páchatelmi trestných činov znásilnenia či sexuálneho násilia voči deťom a mládeži práve deti a mládež, čiže rovesníci, prípadne vekovo blízke osoby. Ako uvádza Heretik (8), pri pohlavnom zneužití obeť pubertálneho veku sú páchatelmi často osoby málo staršie a už trestne zodpovedné.

Vážnym problémom je detská **prostitúcia** a **pornografia**. Ide o vysoko latentnú trestnú činnosť so značným podielom organizovanosti a utajenia. Pod detskou pornografiou rozumieme všetky audio alebo vizuálne materiály, ktoré zobrazujú deti v sexuálnom kontexte. Zahrňuje tiež výrobu, distribúciu a iné použitie takéhoto materiálu. K rozširovaniu prostitúcie prispieva aj internet, ktorý slúži ako ponukový katalóg spôsobu, formy a rozsahu prostitúcie. Na internete môžeme nájsť množstvo odkazov na erotické stránky vzťahujúce sa na ponúkanie prostitúcie. U adolescentov okrem prostitúcie z donútenia existujú aj iné motívy. Úzky vzťah je medzi prostitúciou a drogami, čiže prostituovanie drogovu závislých. Ďalej je to privyrábanie si prostitúciou na získanie luxusných vecí, zaujímavých kontaktov (napr. do zahraničia) a pod. Množstvo prostituujúcich bolo ako dieťa sexuálne zneužitých.

Internet je reálnou súčasťou života detí a mládeže, anonymita internetu predstavuje pre nich priestor na flirtovanie, nadviazovanie kontaktov, experimentovanie, získavanie informácií o sexualite. V prostredí internetu sa môžu dostať k materiálu neprimeranému ich veku, prekračovať hranice vhodného správania a tiež sa stať obeťou sexuálneho obťažovania. Podľa Gajdošovej (9) sú najzraniteľnejšie deti vo veku 9 až 11 rokov. Sú už každodennými užívateľmi mobilu aj internetu, nemajú dostatok životných skúseností, ani dostatočne rozvinuté sociálne zručnosti, sú najviac reálne i virtuálne ovplyvniteľné, majú menej zábran poskytovať informácie o sebe. Sexuálni predátori práve túto detskú naivitu, dôverčivosť a zraniteľnosť zneužívajú na nadviazanie vzťahu, zmanipulovanie, zjednanie osobného stretnutia a neskôr často aj páchanie sexuálneho násilia a zneužívania.

Väčšina prípadov sexuálneho zneužitia cez internet má podobu postupného budovania vzťahu a získavania dôvery obeť. **Sextortion** predstavuje donútenie k sexuálnym službám

či láskavostiam, online vydieranie obeť. Kopecký (10) vypracoval typický model správania páchatelov: nadviazanie kontaktu s obeťou (po prvotnom kontaktovaní, postupne páchateľ dieťa presvedčí, aby mu poskytlo informácie osobné až intímne), manipulácia lichôtkami (útočník všetky zaslané materiály pozitívne hodnotí, čím si obeť získava), overenie skutočnej identity dieťaťa (páchateľ sa potrebuje uistiť, že skutočne komunikuje s dieťaťom a že sú fotografie autentické, využíva k tomu metódu fotografie s konkrétnym nápisom, aktuálnymi novinami a pod.), stupňovanie intimity (intimita fotografií, ktoré si obeť a páchateľ vymieňajú sa zvyčajne stupňuje, fotografie útočníka sú podvrhy, dieťa potom začne vnímať distribúciu intímnych materiálov ako niečo bežné a útočníkovi pošle svoje vlastné zábery), viacstupňové vydieranie (keď sa obeť rozhodne skončiť, útočník prechádza k vydieraniu, kedy sa vyhráza, že získané materiály zverejní a pošle ďalej). Páchateľ môže získanými materiálmi donútiť obeť k osobnému stretnutiu, vydieranie môže prerásť až k nútenej prostitúcii.

Ďalším druhom rizikového správania je **sexting**, ktorého možné negatívne dôsledky si mladí ľudia neuvedomujú. Ide o elektronické rozposielanie vlastných fotografií či videa so sexuálnym obsahom, najčastejšie medzi partnermi. Rozposielaný citlivý materiál sa dá ľahko zneužiť, anonymné prostredie internetu umožňuje vydávať sa za spolužiaka / spolužiačku a pod. Sexuálnym deviantom (predátorom) umožňuje relatívne ľahký prístup k informáciám, ktoré im pomôžu získať dôveru dieťaťa či mladistvého a vydierať ho.

Výskyt sextingu u pubescentov a adolescentov potvrdzujú aj rôzne výskumy. Hollá (11) zistila, že chlapci aj dievčatá v Slovenskej republike vo veku 12–18 rokov odosielajú svoje intímne fotografie, výrazný nárast sextingu preukázal vo veku 12–17 rokov. Podľa výskumu z roku 2017 z Českej republiky sextingu sa dopúšťa 15 % detí a mládeže vo veku od 8 do 17 rokov (12).

Vo vzťahu k deťom a mládeži možno negatívne hodnotiť aj **kybersex** (cybersex), ako špecifickú formu virtuálnej interakcie. Spilková (13) ho definuje ako explicitne erotické odkazy alebo sexuálne fantázie, ktoré sú vymieňané prostredníctvom siete medzi ľuďmi, ktorí sú